

טלגרפתי למשה: "עיון ב"ספר" שינה יסודית רשמי מהתפציות המצריות. הגינות בסגנון, לא בתוכן, דאגה אמתית רק לסידור עניינים, כגון מסופקת בהצעה רבונות, חכנית נמל משוחף סותרת הפזים העיקרי בספר ומסגירה הים למנדטורה. חשוד העדר מועד טופי למנדסי ארבע ערים ועוד. סיכומי: כנדהו וחשדהו" –

לא דייקתי בפסוק אחד: במקום "הגינות בסגנון לא בתוכן" היה יוחר נכון אילו אמרתי "ההוכן פחות הגון מהסגנון". כי אין לשלול שיש הרבה הוכן הוגן – אם כי ביסודו אין הספר הזה הוגן (אמנם לפי שעה קראתי רק 130 עמוד).

10.7.37

אח"צ גמרתי קריאת הספר. אם כי המסקנות נחקבלו פה אחד בועדה – פרקי הספר לא נכתבו כנראה ביד אחת. החלק הראשון שונה ברוחו ובחזונו מהחלק השני. הראשון חיבר כנראה בעל שאר-רוח ומוקיר הציונות. את השני כתב לא ידיד.

המציחו של הדו"ח היא בערך: הבסיחו לעט היהודי את ארץ ישראל כולה, גם במערב וגם במזרח, על מנת שתקום בה מדינה יהודית אם רק היהודים יענו לקריאה וישובו אליה. אולם הערבים מהנגדים ומשחמשים בסירור. ועל אנגליה להכנע לאלמות זו – ולהטיר את ההחייבותה, שהיא כמובן יכלה להוציא לפועל אם חרצה, אבל לשט כך יש לדכא את ההנגדות הערכים, ואין דבר זה כדאי לאנגליה.

מפעל היהודים נהדר והביא ברכה לערבים – אבל הערבים מוחלים "טובה" זו ורוצחים את מיטיביהם. לא יחכן לירות את הרוצחים, כי מאחוריהם יש הסימפטיה של חמוני הערבים. קהה לישיב עם הנחות אלה את ההצעה להרשות עליה של 12.000 לשנה. ומהיהיה כשהערבים יחנגדו אף לכך?

קצת יוחר הגיונית – הצעה החלוקה. בהקטם "מדינה עצמאית וטוברנית" – אפילו על שטח קטן (החלק העשרים של א"י כולה, והחלק התמשי של מערב א"י) אולם כנות ההצעה מסופקת במקצת. המנדט "הזמני" על ארבע הערכים, פיקוח המנדטור על שפת ים כנרת וחוף הים

("גביה המכס בנמלים") ויו"ף אנגלי בועד היהודי הערבי של הנמל המשותף ליפו תל-אביב

והטלה קצבה שנהית למדינה הערבית - מחישים בקושי עם "סוברניות" המדינה היהודית.

אין גם לקפח זכות בעלי הדו"ח, ביחוד בחלק הראשון: הפירוש ההוגן והאמתי להצהרת בלפור,

הוקרה החזון הציוני והמפעל היהודי בארץ, ההודאה - בחצי פה אמנם - בקיפוח חלקנו

ובכעלון הפקידות בתפקידה הראשוני שמירת הבטחון - כל אלה משווים לדו"ח ערך מוסרי לא

מעט. לעומת זאת - ההגזמה בחקפה ובהיקפה של התנועה הערבית, הזהוי המלא של עמדת

המופתי עם עמדת כל העם הערבי, ההפלגה בכוח הפן-ערביות - אינן מעידות על חדירה למציאות

האר"ית ועל יושר אינטלקטואלי.

זכות לא קטנה יש לועדה בקביעת הגבולין. במסורת כל הגליל ליהודים - יש אומץ-לב

גדול ונדיבות רבה. ויש בזכות זו כדי כפרה על כמה עוונות של הועדה. אם הצעה זו תקום -

נצטרך להיות אסירי חודה למופתי וחבריו שגרמו למינוי הועדה הזאת. בלי מסיבות

היסטוריות יוצאות מן הכלל ובלי מקרה מוצלח של הרכב זה של הועדה - קשה לראות כיצד

היה חבל זה נהפך לנחלת העם היהודי. כי כל התנאים המציאותיים סותרים השחלטות היהודים

על צפון הארץ. צפיפות הישוב הערבי, הרריות החבל, קרבתו לסוריה - שלושת גורמים אלה

היו עומדים כקיר ברזל נגד כיבוש יהודי קולוניאלי. בכיבוש זה אני רואה את מרכז

הכובד של מסקנות הועדה למעשה. היקום הדבר הנועז?

הספר בכללו מגביר את עמדתנו המוסרית כלפי דעת הקהל בעולם. בפירוש שניתן להצהרת

בלפור - אף פעם לא נעשה כדבר הזה במסמך רשמי, ולא היה מסמך בעל חוקף צבורי ופוליטי

כדו"ח הועדה הזאת. הארת החזון הציוני ותאור המפעל הציוני - כל אלה מוסיפים כוח רב

לתביעתנו למלחמתנו הפוליטית.

דעת הקהל האנגלית תקבל את הספר על קרבו ועל כרעיו - כאורים וחומים. ואין כל ספק

שלגבי דעת הקהל האנגלית ספר זה הוא פוסק אחרון: גם בעמדת הועדה כלפי היהודים, גם

בעמדתה כלפי הערבים וגם בעמדתה כלפי הממשלה והפקידות. אולם דעת הקהל בעולם לא

מחייבת לקבל את שהי העמדות האחרונות, ביחוד את השלישית. מחוץ לאנגליה לא קשה יהיה

לבלות את חוטר-האובייקטיביות וחוטר-ההגיון והמסקניות של הועדה לגבי הגורם המנדטורי. גם דעתם על הערבים אפשר לערער. איש לא יוכל להתעלם מהכשרון, התבונה, ההיקף והמדרגה הרבה של הגינות שגילו מחברי המסמך ההיסטורי והממלכתי הזה. אולם מהניחוח היהודי לא יבצר להוקיע את הכזב הפוליטי המונח ביסודו: שהמנדט אינו בר-הגשמה. האמת היא שההגשמה אינה רצויה לאנגליה - ומשום כך פקידיה מוסיפים קטחי על קשי. כי יש קשה בעצם הדבר - רק עוור לא יראה זאת! - אבל קשי זה, הטבוע במצב הדברים כשלעצמו, אינו מצדיק הנחת הועדה, ומסקנותיה, ורק הקושי הנוסף על ידי הפקידות עצמה - האובסטרקציה של ממשלת המנדט - עושה את הדבר כמעט לנמנע. קושי שני זה לא נובע ממצב הדברים, אינו אובייקטיבי, ורק הממשלה האנגלית אחראית לו. אבל אם זוהי בחינת האמת המוסרית - אין האמת הפוליטית משחנה ע"י כך? אין אנגליה רוצה מחוץ האינטרסים שלה, או מחוץ האינטרסים ~~אנא~~ הנראים לה כשלה, להגשים את המנדט, ואין כוח שיא בידו לכופ את אנגליה לעשות דבר נגד רצונה. ומשום כך המשכת המנדט גרועה מחלוקה. ומה שיש לנו לעשות עכשיו אינו אלא תיקון הצעת החלוקה - עד כמה שאפשר.

א. הקופת המעבר. בה צפונות סכנות איומות. כשם שאפשר לסלף ולעכב הגשמת המנדט - כך אפשר לסלף ולעכב הגשמת החלוקה. ברור שאין להקים מחר או מחרתיים שתי מדינות. ההכנות וההכשרות חדרושנה שנים אחדות. ואם תקרה בינתיים מלחמה? משום כך קובעת העליה בתקופה זו.

הועדה שהציעה מקסימום פוליטי לעליה - חזרה מדעתה במקרה שהחלוקה מתקבלת, והציעה דבר הגיוני: עליה לפי יכולת הקליטה של הארץ - פחות השטח הערבי. אולם הועדה לא יתה ישרה והגיונית כשלא הציעה מניעת עליה ערבית לשטח היהודי. אם כבר מעכשיו אין יהודי יוכל להתישב ב"שטח הערבי" - אם כי המנדט עומד בחקפו והחלוקה טרם בוצעה - וגם לא על חשבון הקליטה של השטח הערבי, הדין נוחן שכבר מעכשיו לא יוכל ערבי לעבור מהשטח הערבי ולהתישב בשטח היהודי. מה עשתה הממשלה? קיבלה הצעת החלוקה וגם הצעת המקסימום הסנתי, שאינו מחייב עם הצעת החלוקה. סילוף אחר גם ופושע ומעליב קשה לחאר.

ועלינו בשורה הראשונה להרעיש"שמים וארץ" על שלושה דברים אלה:

(1) מניעת עליה ערבית לשטח היהודי מיד. אחרת יש סכנה שעד שתקום החלוקה יוצר בזדון רוב ערבי בשטח היהודי שעלול לעשות לאל את כל התכנית.

(2) לטאטא את המכסזמם השנתי.

(3) להעביר לרשותנו הגמורה או לכל הפחות לשותף אותנו בסידור העליה א בתקופת המעבר - ביתר סמכות מאשר במשטר המנדטורי.

וכשאלת העליה כשאלת הפקידות. בלי פקידות חדשה עלולה כל התכנית להכשל. קשה להניח על הדעת שווקופ, קיטרוטש וקרוסבי יקמו מדינה יהודית. הכרחית אדמיניסטרציה חדשה בעלת סמכות מיוחדת: לבצע את החלוקה.

ב. סוברניות. בארבעה דברים פוגעת הצעת הועדה בסוברניות המוצעת למדינה היהודית.

(1) המנדט הזמני על ארבע הערים. אם אמילו נודה שיש הגיון - מה בהצעה זו - וק ה להודות בו, מכיוון שהועדה מציעה בין כך ובין כך ערובות להגנת המיעוטים - אין כל אפשרות לקבלה, אלא אם יקבע מועד סופי למנדטים אלה, והמועד הסופי לא יאחר לבוא מושלי הערים האלה, אם גם לא יסדרו מהומות "גזעיות" בעצמם, ישחמשו בלי ספק ברהומות כאלה לשם המשכת שלטונם. והשלטון האנגלי בחיפה (ובעכו) נות יותר מדי לאנגלים, ומשום כך הוא מסוכן ביותר. בלי מועד סופי קרוב אין כל הסוברניות המוצעת אלא תרמית גלויה.

(2) הנמל המשותף ביפו-ת"א "בנשיאות" אנגלית יש לחמוה על מחברי הדו"ח שפיקחים הם כיצד לא הרגישו שכל בר-דעת יעמוד על הסתירה המשוועת שבהצעה זו לכל הנחתם המרכזית. והערביים
אם המנדט בטל תקפו מפני שאין היהודים/יכלים לחיות אלא ולעבוד יחד - כיצד יתכן לחייבם על מפעל משותף זה, ודווקא בין תל-אביב ויפו....

אולם הקושיא הפוליטית חמורה מההגיונות: כיצד מתישבת הסוברניות של המדינה היהודית עם התערבות אנגלים? מה עסקם אם היהודים יבנו בארצם שנים או שלשה או אמילו עשרה נבליים? ובאיזו זכות יעמדו הם בראש הנמל המשותף? הצעה זו אינה אלא התעללות בהכונה שלנו, ואינה בגדר דל דיון.

3) גבית מכסי הנמל על ידי אנגליה אף היא לא מחישה אלא עם רצונה של אנגליה להשאיר בעל בית על הים של "המדינה היהודית הסוברנית".

אנו מעוניינים בשותפות עם האנגלים, אבל שותפות זו צריכה להיות מוסכמת ובין שני צדדים בעלי זכויות שוות, אם כי לא בעלי כוחות שווים, אבל לא יתכן לקרוא לשלטון אנגלי סוברניות יהודית.

4) הקצבה למדינה הערבית תהא - בהסכמתנו אנו, ותמורת פיצוי מחאים. לא כהטלת מס עובד לערבים.

מבלי שנחברר בהחלט שאין מכתוונים להחליף את המנדט על א"י כולה - במנדט על החלק החכשי של הארץ - אין אנו יכולים לדון על הצעת החלוקה. חוזה עם האנגלים דרוש לנו אולי יותר מאשר לאנגלים. בלי ערובה בריטית לשלמות הטריטוריה שלנו המדינה שלנו תלויה על בלימה. וערובה מצד אנגליה פירושה תלות. ואין להרחק מתלות זו. גם ציחוסלובקיה תלויה בהגנה צרפת. אנו כמובן נהיה תלויים במידה עוד יותר גדולה בהגנה בריטית. אבל מתלות כזו עד למנדט בגלוי או בסתר - כמרחק מגאולה לגלוח. ולא נוכל לתת לאנגליה להשתחרר מהמנדט כל עוד נקודה מרכזית וקובעת זו לא תוברר. כי רק חסות מדינה, מדינה ממש, שבידה השלטון המלא והגמור על כל הנעשה בגבולותיה כמו לכל מדינה סוברנית - אפשר לנו להסכים לחלוקה וביטול המנדט והצהרת בלפור.

ג) גבולות ושטח.

בהצעת השטח של הועדה יש יסוד ראשון למדינה. מבחינת השטח והגבולין אי אפשר לדחות הצעה זו. אבל יש להחט על תיקונה, ויש סיכויים לכמה מהתיקונים הדרושים לנו:

1) הנגב. קודם כל ים המלח, הערבה ומפרץ אילת - ועד כמה שאפשר - מאדמת הסולש שבן רפח - יריחו - אילת. אם כמנדט בריטי עם צרטר יהודי (שהוא האידיאלי לדע חז) אם כסיפוח למדינה היהודית. דבר זה מחייב הארכת המסדרון יפו - ירושלם עד צפון ים המלח.

2) ירושלם החדשה.

3) הארכת הגבול הדרומי מבאר טוביה עד מגדל.

4) הרחבת עמק הים עד ההרים במזרח, ביחוד ביהודה.

5) כלילת עבר הירדן "חיהודי" במדינתנו - כל האדמה מצפון הירמוק ורצועה צרה לכל הנחות מדרומו על יד מפעל החשמל.

קיום נקודות יהודיות בשטח הערבי הוא רצוי מתוך חשבון היסטורי, אולם להוותנו אין נקודות יהודיות בשטח הערבי.

- - - - -

הדו"ח הזה עם כל כזבו הפנימי בעיקר העיקרים ולקוייו הרבים בפרטים חשובים מפלס דרך למו"מ מחודש עם הערבים. בפעם הראשונה אנו בני דיון נהפכנו לצד שאי אפשר עוד להתעלם ממנו. אנו גורם ממלכתי - ולא רק פוליטי בלבד. לא מיעוט מתגבר - אלא כוח שעומד על סף השלטון הממלכתי. אמנם עדיין אין לנו מה לתת - כי לא נעשה חילופין בשטח המוצע לנו. אם כי הנגב גדול בשטחו פי כמה מהגליל - לא נמירהו. אם הגליל נקבל עכשיו - או לא נקבלהו אולי לעולמים. והגליל אומר הרים, ודרוש לנו אווירם לנשימה והגליל אומר - שכנות ללבנון והחישבות בלבנון. הגליל אומר חיטה ויט כנרת וחולה - שלא יסולאו בכל עמרות הנגב וסלעיו. אבל נוצר בסיס לדון על הסכם - שלא על יסוד החלוקה. אם כי נראה לי שהערבים מעוניינים בחלוקה ולא יוותרו עליה - אם כי יעמידו פנים שכאילו אינם רוצים בה.

אבל עדיין החזית הסכרית במדיניותנו - היא אנגליה ולא ערב... ובחזית זו אנו עומדים עדיין - גם לאחר הדו"ח והודעת הממשלה - לפני התאבקות קשות - על קיום מסקנות הועדה...

- - - - -

- והספר סעון קריאה שניה גם ראוי לה.

אם מסקנתו המעשית המרכזית לא תתבדה - ישמש ספר זה מגילת-השחרור שלנו, והוא יכהה את הצהרת בלפור.